

היום נלמד בעזרת ה':

ברכות דף ל

לעולם יכלול אדם את עצמו יחד עם הציבור ויתפלל בלשון רבים, כדי שתפילתו תתקבל.

הגמרא מבארת מתי ואיך מתפללים תפילת הדרך.

היה רוכב על החמור והגיע זמן תפילה: אם יש לו מי שיאחז את חמורו ירד מהחמור ויתפלל, ואם לא, ישב על החמור ויתפלל. רבי אומר שבכל מקרה ישב על החמור ויתפלל, כיון שאין דעתו מיושבת עליו מחמת עיכוב הדרך.

למדנו במשנה לעיל שאם לא יכול לרדת מהחמור, יכוון את פניו לצד ירושלים: סומא (= עיוור) ומי שלא יודע לכוון את פניו לצד ארץ ישראל, יכוון את לבו כנגד אביו שבשמים.

הגמרא מבארת לאן יכוון את ליבו הנמצא בחו"ל, בארץ ישראל, בירושלים, בבית המקדש, בבית קדשי הקדשים, והעומד מאחורי בית הכפורת.

סיכומו של דבר: צריך לכוון את פניו לכיוון בית המקדש. ולכן - העומד ממזרח לבית המקדש מכוון את פניו למערב, והעומד ממערב לבית המקדש מכוון את פניו למזרח, העומד בדרום מכוון פניו לצפון, והעומד בצפון מכוון פניו לדרום. נמצאו כל ישראל בכל מקום שהם מכוונים את ליבם למקום אחד.

נחלקו התנאים במשכים לצאת לדרך לפני שהאיר היום: האם עדיף שיתפלל בביתו מעומד ובכוונת הלב לפני שיוצא לדרך, וכשיגיע זמן קריאת שמע יקראנה בדרך, אף שבכך אינו סומך גאולה לתפילה. או שעדיף שיצא לדרך וכשיגיע הזמן יקרא קריאת שמע ויתפלל, ובכך יסמוך גאולה לתפילה, למרות שהוא מתפלל מיושב ויש לו פחות כוונת הלב.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

משנה: רבי אלעזר בן עזריה אומר שתפילת מוסף נוהגת רק 'בחבר עיר' (= בציבור), וחכמים אומרים בין בציבור ובין ביחיד, רבי יהודה אומר בשם רבי אלעזר בן עזריה שבכל מקום שיש 'חבר עיר' היחיד פטור מתפילת מוסף.

הגמרא מבארת מה ההבדל בין דעת רבי אלעזר בן עזריה כפי שמובאת בתחילת המשנה (= ת"ק), לבין דעתו כפי שרבי יהודה מביא משמו: לדעת ת"ק חובת מוסף היא חובת הציבור, וכשארין ציבור (= כגון יחיד הגר במקום שאין עשרה אנשים) היחיד פטור. ולדעת רבי יהודה במקום שאין ציבור היחיד חייב במוסף, ובמקום שיש ציבור הוא פטור כיון שהשליח ציבור מוציאו ידי חובתו.

דין השוכח 'יעלה ויבא' בראש חודש: האם חוזר להתפלל? והאם יש הבדל בין חודש חסר לחודש מלא?

הרזן עלך תפלת השחר

פרק חמישי. משנה: אין עומדים להתפלל ('שמונה עשרה') אלא מתוך כובד ראש (= הכנעה). חסידים הראשונים כשהיו באים להתפלל, היו שוהים שם שעה אחת ואח"כ מתפללים, כדי שיכוונו את ליבם לאביהם שבשמים.

גמרא: דין תפילה ב'כובד ראש' נלמד מהפסוק בתהילים "עֲבַדוּ אֶת ה' בְּרִצְאָה וְגִלּוּ בְרִצְדָּה" - את התפילה שהיא במקום עבודת הקרבנות תעשו ביראה.

מעשה ברבה שראה את אביו שהיה 'בדח טובא' (= היה שמח ביותר ונראה כפורק עול), ואמר לו רבה שהרי כתוב "וגילו ברעדה" ולא צריך לשמוח יותר מדי.

מושגים בדף

מכנפי: אוספים / מְכַנְפִּים. **נהרדעא:** עיר בבבל שהיתה מקום מגוריו של האמורא שמואל. **תליסר:** 13.